

Lokal och regional klimatomställning – underlag inför klimatpolitisk handlingsplan 2023

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

- är positivt till att särskilda satsningar görs för att öka förutsättningarna för lokal och regional klimatomställning
- framhåller vikten av att det måste vara enkelt för kommuner och regioner att ta del av de stöd som erbjuds
- är positivt till frivilla långsiktiga överenskommelser/avtal mellan stat och kommun
- är positivt till att centrala myndigheter och länsstyrelser tar fram kunskapsunderlag, statistik på lokal och regional nivå samt utvecklar metodstöd
- avstyrker ett förstärkt uppdrag till länsstyrelserna att leda och koordinera energi- och klimatomställningen på lokal och regional nivå då det riskerar att kollidera med regionernas utvecklingsansvar

Förbundets ställningstagande

Hållbar omställning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) anser att kommuner och regioner ska vara ledande i arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser och stärka samhällets motståndskraft mot klimatförändringens konsekvenser.¹ Kommuner och regioner har stora möjligheter till ett offensivt klimatarbete i egna verksamheter, samhällsbyggande, samspel med näringsliv samt stöd till invånare och civilsamhälle. Många insatser har redan genomförts eller är på gång, men mycket kan skalas upp ytterligare.

En grundförutsättning för att kommuner och regioner ska kunna vara ledande i arbetet är att staten bidrar och samspelar på flera sätt. SKR ser därför positivt på att flera av förslagen knyter ihop klimatarbetet i stat, regioner och kommun.

---

¹ [SKR ståndpunkter för ett effektivt lokalt klimatarbete](https://skr.se/skr/samhallsplaneringinfrastruktur/miljohalsa/klimat.656.html)
(<https://skr.se/skr/samhallsplaneringinfrastruktur/miljohalsa/klimat.656.html>)

Långsiktiga avtal/överenskommelser

Långsiktiga avtal/överenskommelser mellan stat och kommuner/regioner om klimatåtgärder har förekommit i flera former. Tydligast i tidigare energieffektiviseringsstöd (2011-2015), Uthållig kommun (tre omgångar med olika antal kommuner) och Viable Cities (23 kommuner och 6 statliga myndigheter). I samtliga fall har det handlat om frivilliga överenskommelser med ömsesidiga åtaganden. Intresset för medverkan har varit stort bland kommunerna. Klimatlöften i Västra Götalandsregionen är ett regionalt initiativ från region och länsstyrelse där samtliga 49 kommuner valt att gå med och åta sig klimatåtgärder utifrån lokala förutsättningar.

SKR är positivt till långsiktiga avtal/överenskommelser mellan stat och kommuner/regioner om klimatåtgärder. Dessa bör var frivilliga, innehålla kommunala åtaganden om insatser och statliga åtaganden om stöd. Det bör särskilt säkerställa ett stöd för kapacitet i mindre kommuner. En närmare utformning bör kunna utgå från det förslag som presenterats av Klimatkommunerna under 2021.² Det innebär att kommunerna åtar sig att sätta mål i linje med de nationella, att genomföra utsläppsminskande åtgärder och att följa upp. Staten, å sin sida, finansierar delar av kommunernas strategiska klimatarbete och upprättar en funktion för samordning, uppföljning och kommunikation. Alla kommuner har rätt att ta del av överenskommelsen.

Underlag till kommunal och regional nivå

SKR är positivt till att effektivisera myndigheternas stöd till lokal och regional klimatomställning och i ökande grad integrera lokala och regionala perspektiv såväl i hela den egna verksamheten som i samverkan mellan myndigheter. Likaså behövs statistik nedbrytbar på lokal nivå för att följa omställningsarbetet. Uppföljning och redovisning av arbetet med klimatomställning lokalt och regionalt är en viktig aspekt för både ledning, förvaltningar och medborgare. Utarbetande av relevanta indikatorer måste ske i dialog med berörda myndigheter, kommuner och regioner samt RKA. Om gemensamt statistik finns framtaget för alla kommuner och regioner är det lättare att jämföra resultat av omställningsarbetet.

Förstärkt uppdrag till länsstyrelserna

SKR avstyrker att länsstyrelserna får ett uppdrag för att leda och koordinera energi- och klimatomställning på lokal och regional nivå. Ett sådant uppdrag riskerar att kollidera med det regionernas utvecklingsansvar och bör istället ges till regionerna. Det är regionerna som leder arbetet med regional utveckling i dialog med lokala och regionala aktörer. Regionerna som är processledande, medan länsstyrelsen har viktiga roller att koordinera statliga myndigheter, bistå med underlag och utföra kontroll.

---

² [Inkludera alla Sveriges kommuner i Sveriges klimatarbete genom ett klimatavtal](http://klimatkommunerna.se/wp-content/uploads/2021/12/forslag-pa-klimatavtal-mellan-stat-och-kommuner.pdf),
(<http://klimatkommunerna.se/wp-content/uploads/2021/12/forslag-pa-klimatavtal-mellan-stat-och-kommuner.pdf>),
Klimatkommunerna 2022

SKR ser positivt på att länsstyrelsen tar fram kunskapsunderlag, lokal och regional statistik, utvecklar metodstöd och följer upp arbetet.

Regional upphandlingssamordning

SKR är positivt till fleråriga statliga stöd till upphandlingssamordning för utveckling och tillämpning av klimatkrav i upphandling. Särskilt små kommuner behöver ett utvecklat stöd. Sveriges regioner har sedan länge ett strukturerat samarbetet i upphandlingsfrågor, ”Regionernas kansli för hållbar upphandling” som samfinansieras mellan regionerna. Det finns även andra med lösa samarbetet och nätverk i upphandlingsfrågor mellan kommuner och regioner. Ett nytt stöd bör kunna ges till både nationell och regional upphandlingssamordning. Det bör ha en tydlig nationell koordinering, för att dra nytta av den utveckling som sker på olika håll och undvika dubbelarbete.

Regional mobilitets- och tillgänglighetssamordningsfunktion

SKR anser att förslaget är intressant och har ett gott syfte men tillvägagångssättet bör justeras. Ett flerårigt stöd innebär att arbetet med regionala mobilitetskontor och motsvarande alltjämt kommer att ha en grundorganisering i projektform. Den stora utmaningen inom denna typ av arbete över landet har under lång tid varit att lämna det projektorienterade organiseringen. Genom att istället öka ramarna för länsplanerna för regional transportinfrastruktur och justera myndighetsinstruktioner och förordningstexter kan detta arbete istället prioriteras direkt via länsplanerna och då löpa över lång tid. Då blir det ett tydligt regionalt ledarskap där regionerna inom uppdraget som regional planupprättare kan prioritera denna typ av arbete. Trafikverkets huvudsakliga roll blir då att betala ut till regionen eller annan part som genomför den regionala mobilitets- och tillgänglighetssamordningen.

Ökade klimatkrav i offentlig upphandling

SKR tycker det är bra att Upphandlingsmyndigheten utvecklar och fördjupar sin vägledning till kommuner och regioner vad gäller klimatkrav i upphandling. SKR och regionernas företrädare har länge efterfrågat mer fördjupande underlag så som beräkningar av kostnader och utsläpp från tjänsters och produkters livscykel och liknade metoder. Det är sedan upp till varje enskild kommun och region att använda sig av underlaget och bedöma i vilken utsträckning det är rimligt att ställa klimat- och miljökrav i varje enskild upphandling.

Ökad lokal implementeringsförmåga för kolinbindning via återvätning

SKR är positivt till att det tas fram vägledning kring identifiering av lämpliga platser/objekt för ökad kolinbindning samt framtagande av vägledningsmaterial för kommuner, intresserade markägare och andra aktörer. Återvätning av utdikade våtmarker kan relativt snabb och kostnadseffektiv ge klimatnytta och ytterligare nyttor för exempelvis biologisk mångfald. Det är angeläget att digitalisera underlagsmaterial och kartor så att fler enkelt kan ta del av det.

Utred tillstånds- respektive anmälningsplikt för stora energi- och eleffektanvändare

SKR är tveksamt till att en ny utredning och ökad tillstånd- och anmälningsplikt är en lösning. Det riskerar att skapa mer byråkrati. Att energieffektivisera verksamhet ligger i verksamhetens eget intresse. Det kan redan tas upp i samband med miljötillsyn och många av företagen omfattas av Lag om energikartläggning i stora företag. Information om vad stora elanvändare finns kan vara till nytta för kommunerna i miljötillsynen. För detta krävs ändringar i myndigheternas statistiksekretess.

Sveriges Kommuner och Regioner

Peter Danielsson